APORTACIÓ AL CONEIXEMENT DELS NOMS POPULARS DELS VEGETALS A LA TERRA ALTA (II)

Tal com ens proposàvem a la primera part de la nostra aportació, presentem ara uns primers resultats de la recerca que hem seguit efectuant pels pobles de la comarca.

Aquest cop hem recollit noms de plantes a La Fatarella, Vilalba dels Arcs i La Pobla de Massaluca, pobles veïns situats al nord de la Terra Alta.

Abans d'entrar en cap altre consideració, hem d'agrair la bona acollida, i perquè no dir-ho, la paciència, que hem trobat a tots tres llocs, sobretot tenint en compte l'esforç inusual de definició que hem exigit als nostres col.laboradors, per tal de reduir al mínim el marge d'error de les nostres conclusions.

L'estructura del treball és la mateixa que la de l'anterior tramesa. Aquest cop però, fem constar els noms de les persones que s'han posat a la nostra disposició per a poder fer aquest recull a la capçalera i només citem expressament a una persona determinada, dins del nostre treball, quan el nom que ens ha donat a una planta, no era gaire conegut, almenys amb la mateixa precisió, per l'altre gent del seu poble que hem consultat.

Així mateix també introduïm al final del recull unes valoracions de les cites que hem cregut que calia fer ressaltar o aclarir. En aquest mateix apartat també recollim, encara que mínimament, les cites coincidents compilades per d'altres autors a la mateixa zona, o per comarques properes.

Ja dins del recull, la numeració de les entrades amb parèntesi, correspon als noms ja recollits en el mateix sentit a la primera part de la nostra aportació. Les entrades noves segueixen la numeració correlativa.

Si voleu fer-nos qualsevol consulta o desitgeu alguna ampliació del nostre treball, podeu adreçar-vos al Centre d'Estudis de la Terra Alta apartat de correus 14 de Gandesa.

Aquest recull no hagués estat possible sense la col.laboració de:

Teresa Cugat Blanch, Lluís Segura Blanch, Ramon Segura Jaumot i Francesc Descarrega de La Fatarella; Martí Vidal, Domenech Lluís Batiste, Joan Lluís, i Magda Vidal i Borràs de Vilalba; Miquel Domenech i Milio Balagué de La Pobla

LA FATARELLA/LF	LA POBLA DE MASSALUCA/LP	VILALBA DELS ARCS/V
115 Abrocé	LF	Arbutus unedo L.
116 Agaons*	V	Ononis spinosa L.
117 Alavern*	V	Phillyrea latifolia L.
118 Albrocé*	V	Abrocé (115)
119 All de bruixa*	V M.Vidal	Muscari neglectum Guss. et Ten.
120 Argilaga	V D.Lluís	Ulex parviflorus Pourret
121 Argilaga marina*	V. D.Lluís	Genista scorpius (L) DC
(4) Aritjol	LF	Smilax aspera L.
122 Arviana	V	Diplotaxis erucoides (L) DC
123 Aubes	LP	Populus alba L.
124 Banya de cabra*	V D.Lluís	Lonicera implexa Aiton
125 Botja	LP	Santolina chamaecyparissus L.
126 Botja de St. Joan	LF	Botja (125)
127 Botja pudenta*	V	Botja (125)
128 Cacauets*	LP E.Balagué	Hyoscyamus albus L.
129 Canyisiula	LP	Phragmites australis (Cav.) Trin.
(12) Caragolera	LF	Parietaria diffusa Mert et koch

130 Carbassera borda	LP	Ecballium elaterium (L) A.Rich.
131 Card punxent	LF	Eryngium campestre L.
(13) Carrasca	LF, LP, V	Quercus ilex L.
132 Catxurros*	LP, V	Xanthium spinosum L.
133 Cendrolitja	LP	Satureia montana L.
134 Cepell	V	Erica multiflora L.
135 Cirer	LF	Prunus avium L.
(18) Cireres de pastor	LP, V	Fruits de l'Albrocé (118)
136 Cireres d'aubó	LF	Fruits de l'Abrocé*(115)
137 Citrons	LP	Diplotaxis erucoides (L) DC
(19) Clavells de pastor	LF	Dianthus malacitanus Haens.
138 Coa de fardatxo	V, LP	Equisetum arvense L.
139 Cocullada	V J.Lluís	Globularia alypum L.
(20) Cogumbros	LF	Carbassera borda (130)
140 Corills	V	Silene vulgaris (Moench) Garcke
141 Corretjoles	LF, LP, V	Convulvus ssp.
142 Corretjola borda*	V	Calystegia sepium (L.) R.Br
143 Coscoll	LF, LP	Quercus coccifera L.
143a Coscoll ver	V	Quercus coccifera L. (143)
144 Coscoll marí	V	Rhamnus alaternus L var. prostrata
(22) Crespinell	V, LF	Sedum sediforme (Jacq.) Pau
145 Cruixades	LP	Cocullada (139)
146 Cubripeu*	V, LF	Erodium cicutarium (L) L'Herit.
147 Cugol	LP E.Balagué	Digitalis obscura L.
148 Engreixaconills	V	Senecio vulgaris L.
(27) Esparreguera	LP	Asparagus ssp.
149 Espigadella*	V	Hordeum murinum L.
(29) Espígol	LF, LP, V	Lavandula latifolia Medic.
(32) Estepa	LP, V	Cistus albidus L.
150 Falaguera*	LF	Asplenium adiantum-nigrum L.
151 Flor blanca	LF	Citrons (137)
(35) Fonoll	LP, V	Foeniculum vulgare L.
152 Formatgets*	LP	Malva ssp.
(36) Freixe	V	Fraxinus angustifolia Vahl.
153 Garraveres	LP	Rosa ssp.
154 Garrofer bord*	V D.Lluís	Pistacia terebinthus L.
155 Gauses	LF, V	Calendula officinalis L.
(40) Ginebre	LF, LP, V	Juniperus oxycedrus L.
156 Ginesta	V M.Vidal	Cytissus patens L.
(44) Gitam	LF, LP, V	Dictamnus albus L var. hispanicus
157 Granadisses	LP E.Balagué	Microlonchus salmanticus (L) DC
158 Guitarres	LF, LP	Leuzea conifera (L) DC

159 Hedra*	LP, V	Hedera helix L.
(47) Herba apegalenta*	LF, V	Rubia peregrina L.
(48) Herbabona borda	LP	Mentha suaveolens Ehrh.
160 Herba caragolera	LP	Parietaria diffusa Mert. et koch.
161 Herba de fer ramassos	LF, V	Granadisses (157)
162 Herba dorada	LF	Ceterach officinarum DC
163 Herba prima	LF T.Cugat	Centaurium linariifolium (Lam.) Beck
(53) Herba pudenta	V J.Lluís	Herbabona borda (48)
(56) Junça	V	Aphyllanthes monspeliensis L.
164 Juncs	V	Scirpus holoschoenus L. Juncus ssp
165 Llengua de bou	LF	Anchusa azurea Miller
166 Lletreres	V, LP	Euphorbia cyparissias L.
167 Lletreres bordes	V	Euphorbia characias L.
168 Lletsó de perdiu	V, LF	Sonchus tenerrimus L.
(57) Lliris blaus	V	Iris germanica L. Cultivat
(58) Llorer	LF, LP, V	Laurus nobilis L.
169 Malrubí	LF LL.Segura	Marrubium vulgare L.
170 Manrubio	LP	Malrubí (169)
(65) Marfull	LF, LP, V	Viburnum tinus L.
171 Mata	LP E.Balagué	Pistacia lentiscus L.
172 Mata borda	LP E.Balagué	Garrofer bord (154)
(70) Matissa	LF, V	Mata (171)
173 Mauva	LF, V	Malva silvestris L.
174 Mauves	LF	Alcea rosea L.
(73) Mauví	V	Althaea officinalis L.
175 Melca	V	Medicago sativa L.
176 Melses	LP	Melca (175)
177 Menta*	V	Tanacetum balsamita L.
178 Mores	LF, LP, V	Fruits de Rubus ssp. (188)
179 Olivarda	LP E.Balagué	Dittrichia viscosa (L) W.Greuter
(76) Orenga	LF, LP, V	Origanum vulgare L.
180 Ortiga	V	Urtica ssp.
181 Panicors	V D.Lluís	Anacyclus clavatus (Desf.) Per
182 Pauma de fer graneres	LF	Chamaerops humilis L.
183 Paumera borda	V	Pauma (182)
184 Perico	V J.Lluís	Herba prima (163)
(81) Pericó	V J.Lluís	Hypericum perforatum L.
(83) Picardies	LF, LP, V	Cymbalaria muralis Gaert
185 Pinyetes de St. Joan	V	Guitarres (158)
(89) Plantatge	LF, V	Plantago major L.
(90) Poliol	LF	Micromeria Fruticosa (L) Druce
(90)a Poniol	V	Poliol (90)

186 Púdol*	LF R.Segura	Garrofer bord (154)
187 Regalíssia	V	Glycyrrhiza glabra L.
(95) Romer	LF, LP, V	Rosmarinus officinalis L.
188 Romiguera	LF, LP, V	Rubus ssp
(98) Ruda	LF, LP, V	Ruta angustifolia Pers
189 Ruella	V, LP	Papaver Rhoeas L.
190 Ruella blanca	V	Papaver somniferum L.
191 Sabateta de la Mare de Déu	LF, T.Cugat	Antirrhinum majus L.
192 Safrà	LF	Crocus serotinus Salisb.
193 Sajolida	LF, V	Cendrolitja (133)
194 Sarga	LP	Salix elaeagnos Scop
195 Sarguera	V	Sarga (194)
(100) Sauvia	V	Salvia officinalis L.
196 Sabina	V	Juniperus phoenicia L.
197 Sebina	LF	Savina (196)
198 Servera	V	Sorbus domestica L.
199 Sumac*	LF LL.Segura	Estepa (32)
200 Tàrrec	LP	Salvia verbenaca L.
(102) Te de roca	LF, LP, V	Jasonia glutinosa (L) DC
(106) Timó	LF, LP, V	Thymus vulgaris L
(106)a Timó*	V	Teucrium polium ssp luteum Teucrium polium ssp capitatum
201 Timó mascle	LP	Timó (106a)
202 Tomata	V	Fruits del Lycopersicum esculentum Miller
203 Tomatera borda	LF, V	Solanum subinermum Wild.
204 Trèvols	LF	Trifolium pratense L.
(110) Verdolaga	LF	Portulaca oleracea L.
(112) Visc	V	Viscum album L. ssp. laxum
(113) Xicòries	LF, V	Cichorium intybus L.
205 Xops	V	Populus nigra L var italica

RAFEL BALADA i LLASAT · JOSEP-MARIA MIQUEL i RIGUAL

ALTRES CITES I ACLARIMENTS

(47) Herba apegalenta: Amb el mateix nom ha estat recollida per en Font i Quer a Cardó.

(106a) Timó: A Vilalba no hem pogut trobar ningú que diferenciï els Teucrium polium esmentats del Thymus vulgaris.

116 Agaons: Assenyalada per O. de Bolòs (Masclans, 1981) a Fredes (Baix Maestrat) amb el mateix nom.

117 Alavern: Amb el mateix nom ho recull Alcover, 1930

118 Albrocé: Recollit el mateix nom per Griera a Mequinensa (Baix Cinca)

119 All de bruixa: Recollit per Alcover, 1930

121 Argilaga marina: Amb el mateix nom a l'Alt Camp (Masclans, 1981) i Baix Penedès (Palau, 1954)

124 Banya de cabra: Font i Quer recull aquest mateix nom a Tivissa (Ribera d'Ebre) (Masclans, 1981)

127 Botja pudenta: Masclans, 1981 el recull a Llucena (L'Alcalaten)

128 Cacauets: Amb el mateix nom Font i Quer (Masclans, 1981) recull a la Noguera

132 Catxurros: Moltes vegades aquest nom és un genèric que s'aplica als fruits amb garfis de diversos gèneres (Xanthium, Lappa, etc.) En aquests pobles però es refereix concretament al Xanthium spinosum L., en canvi a La Fatarella ja té sentit genèric. M. Calduch ho recull al País Valencia, referit al X.Spinosum L.

142 Corretjola borda: Nogués (Masclans 1981) la recull per altres comarques amb el nom de Corretjola vera.

146 Cubripeu: Per la seva manera de créixer arrapada al terra, com una catifa circular.
149 Espigadella: Recollit per Masclans 1981 a diversos indrets de la Terra Alta
150 Falaguera: Possiblement genèric, nosaltres però l'hem recollit referit a l'Asplenium adiantum-nigrum L.
152 Formatgets: Fruit de Malva ssp, i per extensió a tota la planta.
154 Garrofer bord: També recollit per O. de Bolòs (Masclans 1981) a Fredes (B.Maestra)
159 Hedra: Recollida per diversos autors (Masclans 1981)
177 Menta: Cultivada i sub-espontània
186 Púdol: Recollit (Masclans 1981) a Pradell de la Teixeta (Priorat) i a Poboleda (Priorat) (Pudol). Nom en retrocés.
199 Sumac: Tot i que amb aquest nom es designa habitualment al Rhus coriaria L. a la Fatarella ens han nomenat així el Cistus albidus, i fins i tot ens n'han donat diverses utilitzacions populars remeieres.

BIBLIOGRAFIA (II)

8 ALCOVER, A.M. i F.B.MOLL.- Diccionari Català-Valencià-Balear. Palma de Mallorca 1930
9 FABRA, P. Diccionari General de la Llengua Catalana. Barcelona 1932
10 FONT i QUER, P. Florula de Cardó. Barcelona 1950
11 PALAU, P.C. Les plantes medicinals Baleàriques. Palma de Mallorca. 1954
12 TUTIN, T.G. HEYWOOD, V.H. Flora Europea. Cambridge, 1964
(5) MASCLANS, F. Els noms de les plantes als Països Catalans. Granollers 1981 (ja citada en l'anterior bibliografia)

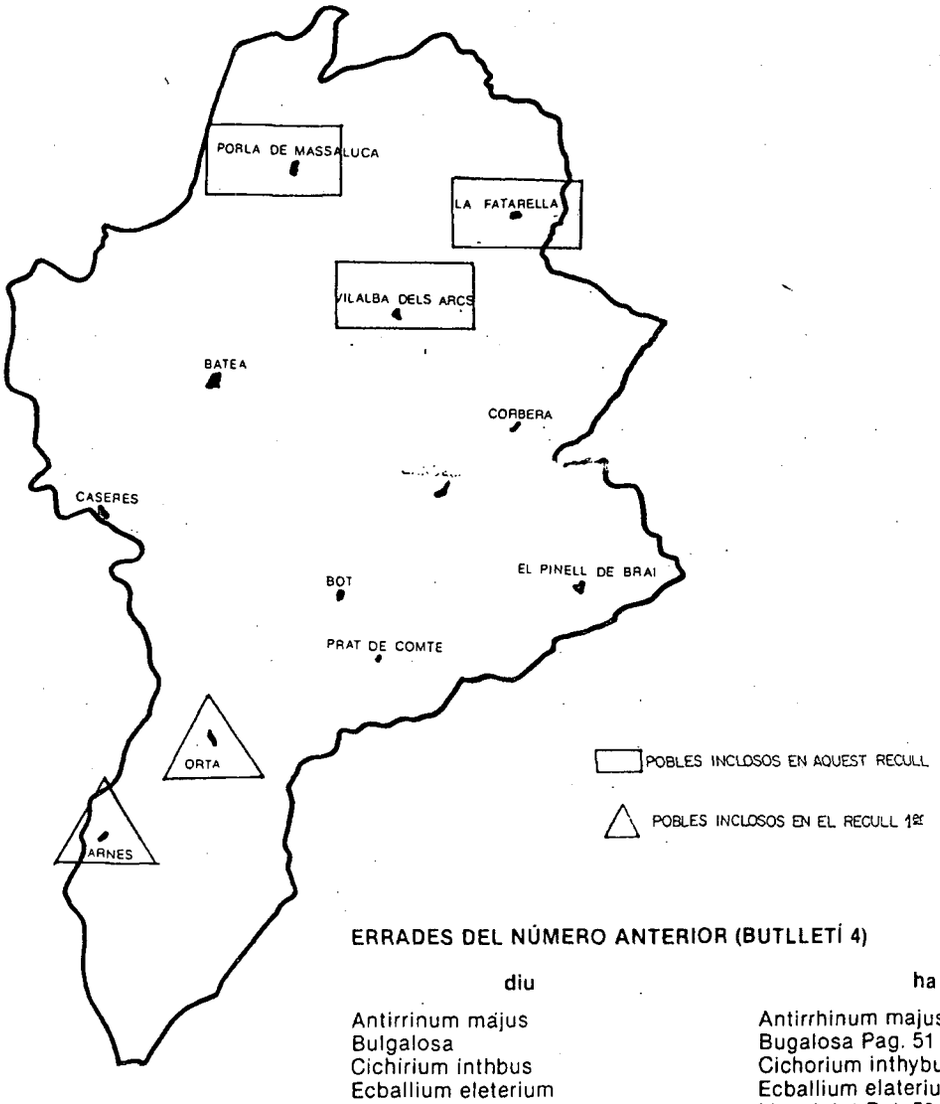

ERRADES DEL NÚMERO ANTERIOR (BUTLLETÍ 4)

diu	ha de dir
Antirrinum majus	Antirrhinum majus Pab. 52
Bulgalosa	Bugalosa Pag. 51
Cichirium inthbus	Cichorium inthybus Pag. 54
Ecballium eleterium	Ecballium elaterium Pag. 51
Manxiulo	Manxiulot Pat. 53
Panival	Panical Pag. 53
Pericó	Perico Pag. 53
Portulava oleracea	Portulaca oleracea Pag. 53
Pteridium aquilinium	Pteridium aquilinum Pag. 52